

TÜRKİYE'NİN BALKANLARDAKİ YUMUŞAK GÜCÜ TÜRK KÜLTÜRÜ

Zülfikar Bayraktar*

Özet

Bir ülkenin gerek yurt içi ve gerekse yurt dışı izlediği politikaların doğruluğu ve etkinliği kadar, sahip olduğu askeri ve ekonomik gücün yanında *yumuşak güç* potansiyeli de kamu diplomasisinin başarısını belirleyen unsurlar arasındadır. *Yumuşak güç* terimi, bir ülkenin başkaları tarafından ne kadar cazip ve örnek alınmaya değer görüldüğünü de ifade eder. Kavramı formüle eden Joseph Nye'za göre *yumuşak güç*, *bir ülkenin kültürünün, siyasi fikirlerinin ve politikalarının çekiciliğini ifade eder*. Bir ülkenin izlediği politikaların başkaları nezdinde meşru kabul edilmesi, o ülkenin ince güç kapasitesini de artırır.

Türkiye'nin sahip olduğu *yumuşak güç*, hem biçimi hem de kapsamı itibariyle diğer ülkelere farklılıklar arz eder. Balkanlarda başlayıp Orta Asya'nın içlerine kadar uzanan Türkiye'nin *yumuşak güç* potansiyeli, askeri ya da teknolojik üstünlükten ziyade, tevarüs ettiği tarih ve kültür derinliğinden kaynaklanmaktadır.

Özellikle günümüzde hala Türk tarih ve kültürünün canlı bir şekilde yaşadığı coğrafyalardan biri olan Balkanlar bu bağlamda Türk diplomasisinin önemli *yumuşak güç* sahalarından biridir.

Anahtar Kelimeler: Balkanlar, Yumuşak Güç, Türk Kültürü, Kamu Diplomasisi, Halk Bilimi.

Abstract

Along with its suitable and effective domestic and foreign policies, soft power potential of a country determines the success of public diplomacy as well as its military and economic power. The term soft power also denotes how a country is seen worth appealing and being modeled by the others. Joseph Nye, who developed the concept soft power, defines it as the power of attraction of a country's culture, political values and policies. If the policy of a country is regarded as legitimate by the others, soft power capacity of that country increases.

Turkey's soft power is different from the other countries soft power in terms of its profile and scope. Soft power potential of Turkey, which involves the Balkans and extends to the inner parts of the Middle Asia, derives from its historical and cultural depth rather than military or technological superiority.

In this context, the Balkans, one of the areas where Turkish history and culture have still been alive, is one of the important soft power areas of Turkish diplomacy.

---

* Gediz Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı, zulfikar.bayraktar@gediz.edu.tr.

Key Words: The Balkans, Soft Power, Turkish Culture, Public Diplomacy, Folklore.

Balkanlar'da Osmanlı Hâkimiyeti ve Türk Kültür Medeniyetinin İzleri

Tarih sayfalarına imparatorluk adıyla geçen sınırlı sayıda devlet arasında yerini alan Osmanlı İmparatorluğu'nun mirası sayılabilecek topraklar üzerinde yer alan bölgelerden biri de Balkanlar'dır. Osmanlı Devleti'nin bölgede, adalete ve hoşgörüye dayalı yönetimi yine bölgedeki halkların Osmanlı idealine bağlı olarak yaşamalarına olanak sağlamıştır. Bu bağlamda Balkanların Osmanlı İmparatorluğu tarafından fethi, bölgenin toplumsal ve kültürel yapısında önemli gelişmelere sebep olmuştur (Alparslan 2008: 1). Bunun yanında, geçmişten günümüze Balkanlar, siyasi tarihin siyasi coğrafyayı sürekli olarak yeniden şekillendirdiği bir bölge olmuştur. Balkanlar, önemli bir geçiş alanı olması, güçlü deniz bağlantıları ve coğrafi derinlik nedeniyle çoğu zaman kendi içindeki siyasal merkezlerin ötesinde, bölgesel ve küresel hâkimiyet mücadelelerine sahne olan sorunlu bir coğrafyadır (Oruç 2011: 13).

Osmanlı imparatorluğu, vicdan hürriyetini temel esas alan, iktisadi ve toplumsal haklara saygı gösteren bir anlayışla, idaresi altına giren milletleri yumuşak bir siyasetle idare etmesini bilmiştir. Osmanlılar döneminde Balkanlar, Müslüman nüfus ile Hristiyan nüfusun barış ve huzur atmosferi içerisinde yaşadığı bir bölge olmuştur. Ziya Kazıcı'nın bizlere aktardığı şekliyle, önyargılarından uzak, belgelerin tanıklığına öncelik veren ve ciddi bir araştırmacı olan Romanya asıllı ünlü tarihçi Nicolea Jorga bu konudaki düşüncelerini, "*Ne kadar tetkik edersek edelim, Osmanlı imparatorluğu idaresine giren bir şehir veya bir millet içinde Osmanlı idaresine karşı en ufak bir memnuniyetsizliğe bile rastlamak mümkün değildir. Balkanları kurtarmaya gelen ekseriya bütün Hristiyan âleminin vicdanlarına hitap edebilecek bir suretle haçlı seferleri karakteri taşıyan ve bütün Avrupa milletlerinin iştirak ettikleri o büyük sefere bile Osmanlı idaresinde bulunan yerli Hristiyan halkın bunlara katılmak arzusu göstermediklerini katıyetle görüyoruz* (2002: 744)." şeklinde dile getirmektedir. Bu durum, o dönemde, Balkan halklarının Osmanlı yönetimine duydukları güven ve bağlılık duygusunu göstermesi açısından manidardır.

Balkanların Osmanlı İmparatorluğu tarafından fetih sürecinin tamamlanmasının ardından toplumsal yapıdaki köklü ve kalıcı değişiklikler Balkan halkları arasında yakınlaşmaya ve ortak bir Türk halk kültürü etrafında kenetlenmelerine olanak sağlamıştır (Bayraktar 2012: 126). Türk kültürü etkisi özellikle şehirlerde ve ziraat yapılan bölgelerde yoğunlaşmış ve kabul görmüştür. Bu durum Türk kültürünün o dönemde Balkanlarda ne kadar baskın olduğunu da göstermektedir (Alparslan 2008: 2). O dönemde, ekonomide, bilim ve sanatta Avrupa'nın çok ilerisinde olan Osmanlı İmpara-

torluğu'nun kültürü ve özellikle kullandığı resmi dili Türkçe, Balkan milletleri arasında çok yaygın bir biçimde kullanılmaktaydı. Balkanlarda Osmanlı Türk kültürü egemen ve baskın yapısıyla *saygın kültür* olarak kabul edilmiş ve kısa zamanda bu saygın kültürün mensubu olmak Balkanlarda bir prestij unsuru olarak görülmeye başlanmıştır. O dönemde Türk kültürünün Balkan milletleri üzerindeki tesiri o kadar büyüktü ki, hemen hemen her evde bir Türk köşesi buldurmak adet haline gelmişti (Xhanari 2012: 8).

Osmanlı İmparatorluğunun resmi dili olan Türkçe Balkan dilleri arasındaki ilişkiyi doğrudan kurmamakta; ancak bir *üst dil* olarak bu ilişkiyi güçlendirmektedir (Xhanari 2012: 5). Yukarıda da ifade edildiği gibi, her millet kendi dilini kullanarak kendi milli özelliklerini korumuş ama bir yandan da saygın kültürün taşıyıcısı olarak gördüğü Türkçe'yi de kendi yaşam alanına sokmada da bir mahsur görmemiştir.

Günümüzde hala canlı bir şekilde Türk kültür hayatının izlerini Balkan milletleri üzerinde görmek mümkündür. Bu tesir o kadar derinden olmuştur ki, Osmanlı Balkanlardan çekilmesine rağmen, mimariyi bir köşede tutacak olursak, o bölgedeki halkların gelenek ve göreneklerinde Türk kültür hayatının izlerini takip etmek hiç de zor değildir. Bölgedeki Türk kültüründen etkilenme o derecedir ki, Hristiyan çocuklara bile Türkçe isimler verilmektedir (Reciç 2011: 5). Bu bağlamda, Türk ve Balkan milletleri arasındaki kültürel alışverişin sonucu ortaya çıkan ahenk bu milletler arasında yüzyıllar süren barışın çimentosu olmuştur. Bunun yanında unutulmaması gereken bir diğer husus da, Osmanlı'nın Balkanları Türkleştirmek gibi bir eğilimde olmamasıdır. Bunun en güzel ispatı bölge milletlerinin kendi kültürlerini ve dillerini günümüze kadar korumalarıdır. Bu durum, Türk kültürünün Balkan halkları tarafından geçmişten günümüze ne oranda içselleştirildiğini göstermesi bakımından önem arz etmektedir. Bu yönüyle Balkanlar kendine has dokusuyla başka hiçbir yerde görülmeyen kültürel bir zenginliğin nişanesi gibidir (Kujundžić 2001: 7).

Balkan milletleri arasında Boşnak ve Arnavutların İslam dinini benimsemiş olmaları Türk kültüründen daha yoğun ve kalıcı bir biçimde etkilenmelerine neden olmuştur. Özellikle günümüz Bosna Hersek'inde Türk mimarisinin ve yaşam biçiminin renklerini canlı bir şekilde görmek mümkündür. Osmanlı Türk kültürü, Boşnaklar için bir *prestij kültürüdür*. Geçmişlerine bağlılıklarının yanında İslami Türk kültürü, özellikle Ortodoks Sırp ve Katolik Hırvatlar karşısında Boşnakların ayakta kalmalarına ve bir kimlik olarak kendilerini tanımlamalarına imkân vermiştir.

Yumuşak Güç, Kültür ve Kamu Diplomasisi Kavramları Üzerine

Son çeyrek asırda dünyada meydana gelen değişim ve gelişmeler neredeyse dünya tarihinin bin yıllık özeti niteliğindedir. Bu bağlamda içinde yaşadığımız dünyanın son zamanlardaki en önemli olgusu küreselleşme olmuştur (Balay 2004: 61). Dünya ölçeğinde ekonomik, siyasal ve kültürel

bütünleşme, fikirlerin, görüşlerin, pratiklerin, teknolojilerin küresel düzeyde kullanılması, sermaye dolaşımının evrenselleşmesi, ulus devlet sınırlarını aşan yeni ilişki ve etkileşim biçimlerinin ortaya çıkması, mekânların yakınlaşması, dünyanın küçülmesi, sınırsız rekabet, serbest dolaşım, pazarın dünya ölçeğinde büyümesi ve ulusal sınırların dışına çıkması, kısaca dünyanın tek pazar haline gelmesi (Kaçmazoğlu; 2002: 49) olarak tanımlanabilen küreselleşme, günümüzde sıkça kullandığımız kavramlar arasında yer etmiştir. Küreselleşmeyle ve günümüz dünyasında değişen güç dengeleriyle beraber uluslararası siyaset şekil değiştirmiş, geleneksel diplomasi kanalları yerlerini yeni diplomasi kanallarına bırakmıştır. Bu yeni diplomasi şekli, hükümetler arası iletişimin yanı sıra, hükümetlerin diğer ülkelerin kamuoylarıyla ve farklı ülkelerin kamuoylarının birbirleriyle kurduğu iletişim ve etkileşim biçimlerinden oluşmaktadır. Bu bağlamda, yeni diplomasi yumuşak güce, kamu diplomasisine, kültüre ve kültür öğelerine, sivil topluma daha da fazla önem vermeye başlamıştır (Kalin 2011: 11).

Bir ülkenin gerek yurt içi ve gerekse yurt dışı izlediği politikaların doğruluğu ve etkinliği kadar, sahip olduğu askeri ve ekonomik gücün yanında yumuşak güç potansiyeli de kamu diplomasisinin başarısını belirleyen unsurlar arasındadır. Yumuşak güç terimi, bir ülkenin başkaları tarafından ne kadar cazip ve örnek alınmaya değer görüldüğünü de ifade eder. Kavramı formüle eden Joseph Nye'e göre yumuşak güç, bir ülkenin kültürünün, siyasi fikirlerinin ve politikalarının çekiciliğini ifade eder. Bir ülkenin izlediği politikaların başkaları nezdinde meşru kabul edilmesi, o ülkenin ince güç kapasitesini de artırır. Yumuşak güç, sert gücün aksine, istediğini, zor kullanmak veya para vermek yerine kendine çekme yoluyla elde etme becerisi olarak tanımlanabilmektedir. Burada önemli olan gücün karşı tarafta bir baskı yaratmadan etkili olmasıdır. Bu durum, bir ülkenin kültürünün, siyasi ideallerinin ve politikalarının cazibesinden ve akla yatkınlığından ileri gelir. Bu güç, eğitimden sanata, sağlıktan kültüre, söylemden davranış biçimine kadar her alanda etkisini gösterebilir. (Nye 2005: 1-175).

İnsanı diğer canlılardan ayıran tefekkür yönü, bilginin, sanatın, yaşam biçimlerinin değer sistemlerinin, inançların, geleneklerin ve genel adlandırmasıyla kültürün diğer açılarının alışverişi olarak tanımlanabilecek olan *kültür diplomasisi* de, artık daha çok günümüzde, gerek bölgesel gerekse de iç çatışmaların barışçıl çözümünde ve istikrarın sağlanmasında öne çıkan siyasi bir araç, yumuşak bir güç haline gelmiştir. Kalıcı düşmanlıklar yerine kalıcı dostluklar inşa etmek, güçlendirmek ve sürdürmek için farklı kültürler arasındaki ortak noktalara yapılacak vurgu üzerinde temellenen bir çeşit kültür diplomasisinin geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Kültür diplomasisi toplumların birbirlerini daha yakından ve özünden tanımaları için fırsatlar sunan bir iletişim ve yakınlaşma biçimidir. Bu ileti-

şim biçiminde yönetimler kamu ve kültür diplomalarını birbirleriyle paralel bir biçimde hareket ettirdikleri oranda başarılı olurlar.

Çağımızın en stratejik değerlerinden biri olan kamu diplomasisi, kamuoyunun anlaşılması, bilgilendirilmesi ve etkilenmesi faaliyetlerinin toplamı olarak tanımlanmaktadır. Bu sürecin önemli bir parçası olan siyasi iletişim ise siyasi bir imkân ve kaynak olarak bilginin devletler, örgütler yahut bireyler tarafından üretilmesi, dağıtılması, kontrolü, kullanımı ve proses edilmesi olarak tasvir edilmektedir. Kamu diplomasisinin amacı propaganda değil, nesnel verilere ve gerçeklere dayalı stratejik bir iletişim dili inşa etmek ve farklı kesimlerin hizmetine sunmaktır (Kalın 2011: 11). Kamu diplomasisi söz konusu olduğunda artık hükümetleri adına müdahalede bulunacak devlet temsilcileri değil, daha çok iki kültür arasında bir diyalog arayışındaki iki toplum anlaşılmalıdır. Bu bağlamda kamu diplomasisi, bir ülkenin yabancı ülkelerdeki imajını iyileştirmek amacıyla kültürel alış verişin ve akademik değişimlerin gerçekleştirilmesini, kültürel ve ulusal değerlerin yayılmasını sağlayacak programlar bütünüdür. Yine bu bağlamda yumuşak güç ve kültür diplomasisi, kamu diplomasisinin en önemli araçlarından birisi haline gelmektedir (Akçağ 2012: 6).

Türkiye'nin Balkanlardaki Yumuşak Gücü: Türk Kültürü

Dil, sanat, edebiyat ve folklor, doğru ve sistematik bir biçimde kullanıldığında ciddi bir güç vesilesidir. Kültür unsurları olarak özetleyebileceğimiz bu kavramlar, bir ülkenin içte ve dışta en etkin propaganda ve tanıtım araçları haline gelebilmektedir. Soğuk savaş döneminden günümüze ülkelerin güç tanımlamaları ve politikaları değişmiş, ülkeler arası diplomasi trafiği daha yumuşak bir zeminde seyretmeye başlamıştır.

Günümüz Türkiye'si, her ne kadar Anadolu coğrafyasında hayatiyet gösterse de, bir zamanlar koca bir imparatorluğun temsilcisi olduğu gerçeği dikkatlerden kaçmamalıdır. Bu imparatorluk, Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarında asırlarca hüküm sürmüş, ekonomik, siyasal ve kültürel güç olarak dünya devletleri üzerinde etkisini birçok alanda göstermiştir. Osmanlı İmparatorluğu kendi dönemindeki bu başarısını sadece elinde bulundurduğu askeri ve ekonomik güce borçlu değildir. Bu başarıdaki en büyük etken büyük Osmanlı hoşgörüsüdür. Osmanlının yaklaşık olarak dünyada, 650 yıl süper güç olma başarısının altında bu hoşgörü ve *yaratılanı yaratanı ötürü sevme* felsefesi yatmaktadır. Cihan devleti olmanın sorumluluğunu ve yükünü omuzunda taşıyan bu koca çınarın hem döneminde hem de yıkılışından sonra dünya kültürel mirasına bıraktığı değerler günümüzde hala yaşatılmaktadır (Akgündüz vd. 1999: 31-33).

Osmanlı dünyada, *yaşat ki, yaşayasın* ve *insan için devlet* politikasını başarıyla uygulayan nadir devletlerden biri olmuştur. Bu uygulamanın merkezinde daha önce de vurguladığımız gibi insan ve onun arkasında yaratıcıya duyulan sevgi esas olmuştur. Bu sevgi ve hoşgörü atmosferinde

Osmanlı hem kültürünü, hem de kültür dinamikleri içinde sayılabilecek dinini ve dilini sevdirmiştir. Bu yüzdendir ki, Osmanlı geçmişte hâkim olduğu bölgelerden çekilmiş olsa da, bugün hala o topraklarda Osmanlı adaleti ve hoşgörüsü hasretle yâd edilir olmuştur.

Daha önce de ifade edildiği gibi bugün için, Osmanlı sonrası Türk kültürünün canlı bir şekilde yaşadığı bölgelerden biri Balkanlardır. Balkanların neresine giderseniz gidiniz orada Osmanlı kültür ve medeniyetine ait bir işaret görmeniz mümkündür. *Balkan* ve *pazar* kelimeleri Arnavutça, Bulgarca, Sırpça, Macarca, Romence, Rumca gibi tüm Balkan dillerinde ortak olarak kullanılan Türkçe kökenli kelimelerdir. Ayrıca, pazar kelimesi Balkanlar'daki yer adlarına da yansımıştır; Arnavutluk'ta Ndrouçi Pazarı, Bosna-Hersek'te Pazaric, Bulgaristan'da Pazarçık, Tatarpazarçık, Novi Pazar, Osman Pazarı; Makedonya'da Skopski Pazar, Romanya'da Pazarlia, Yugoslavya'da Novi Pazar, Virpazar, Hırvatistan'da Pazariste ve Yunanistan'da Megalo Pazaraki bu yer adlarından bazılarıdır. Balkanlarda bunun gibi daha birçok Türkçe kelime ve Türk kültür hayatına ait motif canlı bir şekilde yaşatılmaktadır.

Bugün Balkanlarda Türk kültür ve medeniyetinin canlı bir şekilde korunmasında Osmanlı hoşgörüsünün yanı sıra Balkan milletlerinin bu zengin medeniyeti bir üst kimlik olarak benimsemeleri yatmaktadır. Bu yönüyle Uluslararası ilişkiler açısından düşünüldüğünde, Osmanlı hinterlandı içinde yer alan bu Bölge, günümüz Türkiye'si için önemli bir coğrafyadır.

Türkiye'nin yumuşak gücünü kullanarak kültür diplomasisi alanında etkin olabileceği sahaların başında gelen Balkan bölgesi, hala bu konuda hak ettiği ilginin dışında kalmaktadır. Cumhuriyet sonrası Türkiye dış politikasında geçmişten günümüze bir içe kapanma ve sınırlarını koruma fikri bu ilgisizliğin temel nedenlerinden biri olmuştur.

Yumuşak güç sadece askeri gücün dışındaki güç olarak algılanmamalıdır. Askeri gücü olan ülkeler aynı zamanda bu güçlerinin yarattığı psikolojik güçle bir yumuşak güce sahip olmuş olurlar. Burada önemli olan askeri gücü arka planda tutup bu durumu bir caydırıcılık unsuru olarak kullanmayıp ama karşı tarafın bunu bilmesini sağlayıp, dış araçlarında ekonomiyi, insani ve kültürel faktörleri ön plana daha çok çıkarmaktır. Yumuşak güç en az askeri güç kadar masraflı bir uygulama sahasıdır. Bu durum gösteriyor ki, yumuşak güç uygulayan ülke zenginliği ve etkinliği olan bir ülkedir. Bu yüzden dünyada yumuşak güç uygulayan ülkeler, başta siyasi istikrar olmak üzere, birçok alanda kalkınmışlığını tamamlamış ülkelerdir (Dedeoğlu 2012: 2).

Türkiye'nin kendi bölgesinde özellikle son dönemlerde ekonomik ve siyasi konularda atağa geçmesi, Türkiye'nin kendi bölgesinde ve Osmanlı hinterlandında yeniden söz sahibi olmasının yolunu açmıştır. Özellikle Avrupa Birliği ülkelerinin yaşadıkları ekonomik kriz, bu ülkelerin kendi içlerine kapanmasına ve dış siyasetlerini de yeniden gözden geçirmelerine

neden olmuştur. Yine bu duruma paralel olarak, Türkiye, Avrupa Birliği ülkelerinin Balkanlar'daki yumuşak güç alanlarının zayıflamasıyla beraber, kendi yumuşak güç alanlarını bölgede daha etkili bir şekilde hissettirir olmuştur. Bu bağlamda Türkiye'nin Balkanlardaki en etkili yumuşak güç alanı Türk kültürü olmaktadır.

Türkiye'nin gerek Balkanlar'da, gerekse Avrupa'da, son dönemde elde ettiği ekonomik ve siyasal başarılarla, artık adından her anlamda *güvenli liman* olarak bahsettirmeyi başarmıştır. Özellikle ekonomideki başarılı çıkışlar, Türkiye'nin dünyada yükselen güç olarak algılanmasına ve son dönemlerde bir marka ülke olmasına ortam hazırlamıştır.

Özellikle Balkan ülkelerinde son dönemlerde Türkiye'ye ve Türk kültürüne artan bir ilgiyi görmek mümkündür. Balkan ülkelerinden Türkiye'ye özellikle son yıllarda gelen turist sayısında patlama yaşanması tesadüf değildir. Bugün Balkan ülkelerinde Türk film ve dizilerine duyulan ilgi Türkiye'deki film yapımcılarını dahi şaşırtacak düzeye ulaşmıştır. Bugün Bosna'da, Kosova'da, Makedonya'da, Sırbistan'da, Hırvatistan'da, insanlar çarşıda pazarda, bir gece önce izlemiş oldukları Türk filmlerini, günlük sohbetlerine konu edinmeye başlamışlardır.

Bununla beraber son dönemlerde, Balkan ülkelerinde Türkçe'ye duyulan ilginin artması ve akabinde Türkçe öğrenmek için ülkemiz üniversitelerini tercih eden Balkan kökenli öğrencilerin sayısında ciddi artış gözlenmektedir.

Genel bir değerlendirme yapmak gerekirse, son yıllarda Türkiye'nin ekonomik ve dış politikalarındaki başarısı, Balkan devletleri üzerinde *Prestijli bir Türkiye imajı* yaratmıştır. Bu durumla beraber, Balkan ülkelerinin Türkiye'ye ve Türk kültürüne olan ilgisi artarak devam etmektedir.

Bu gelişmelere paralel olarak özellikle Türk Cumhuriyeti Devleti, Tika, Yunus Emre Enstitüsü, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı gibi kuruluşları üzerinden Balkan devletleri üzerinde ekonomi ve kalkınma, eğitim ve kültür, sağlık ve teknik destek gibi konularda yumuşak güç politikalarını oluşturma çabası içindedir.

Peki, Türkiye'nin Balkanlar'daki yumuşak gücü olan Türk dili ve kültürü, Balkan ülkeleriyle olan tarihi geçmişe dayalı ilişkilerimizi ne düzeyde canlandırır? Ya da sadece Türk dili ve kültürü günümüz Balkan devletleri üzerinde bir yumuşak güç merkezi oluşturmada tek başına yeterli midir?

Bu soruların cevabını vermek için öncelikli olarak Balkanların geçirmiş olduğu sosyo-siyasal ve ekonomik gelişmeleri dünden bugüne iyi ve yerinde tahlil etmede fayda vardır.

Günümüz Balkan devletleri büyük oranda yönlerini, Avrupa Birliği'nin geleceğini çok parlak göremeseler de, Avrupa Birliği'ne çevirmiş durumdadırlar. Bunda özellikle geri kalmışlığın ve içine düştükleri ekonomik krizin büyük payı vardır. Bu bağlamda, bölgenin gündeminde ekonomik anlamda rahatlama ve işsizlik oranlarının azaltılması gibi konular vardır. Tür-

kiye, özellikle bölgenin bir zamanlar Osmanlı hinterlandı olması nedeniyle, geçmişe dayalı ortak tarihi ve kültür birlikteliği üzerinden bir yumuşak güç politikası gütmek isterse ekonomi ve askeri gücünü de bölge de hissettirmelidir.

Balkanlar ekonomik olarak kalkınmaya müsait bir bölge olmasına rağmen, Batı Avrupa ülkeleri tarafından hep üçüncü sınıf muamelesi görmüştür. Bunda Balkanların uzunca yıllar Osmanlı egemenliğinde kalması ve bölgenin Türk bölgesi olarak anılır olması kanaatimizde birinci etken sebeptir.

Bu bağlamda düşündüğümüzde, Türkiye, elindeki ekonomik ve tarihi ve kültürel birlikteliğe dayalı gücü bir arada kullandığı sürece Balkanlar'da, Avrupa'dan boşalan siyasi alanda, rahatlıkla etkisini göstermeye aday bir ülke konumundadır.

Sonuç

Uzun bir tarihi geçmişe sahip Türk ve Balkan toplumları arasındaki kültürel etkileşimin sonucu, kültürel anlamda bazı izlerin kalıcı olduğu ve halen günümüzde Balkanlarda yaşana geldiği; ancak kimi kültürel izlerin, Balkanların tarihi gelişimi içinde dış toplumların etkisiyle, unutulduğu ve farklılaştığı da görülmektedir. Bu duruma bir de Türk kültür izlerini silme ve eserlerini ortadan kaldırma çabası eklenirse bu farklılaşmanın kaçınılmaz olduğu gerçeği ortadadır. Bu bağlamda Türkiye, Balkanlar'daki kültürel mirasına sahip çıkıp bu mirası gelecek kuşaklara taşımanın yolları üzerinde planlamalar yapmalıdır.

Ünlü Bulgar Balkan tarihçisi Maria Todorova Balkanlarda bir Osmanlı Mirası aramanın anlamsız olduğunu söyler ve ekler: "Balkanlar Osmanlı mirasının bizatihi kendisidir". Balkanlar kimi zaman Batı'nın kendi içindeki doğusu olarak düşünülür. Göreli geri kalmışlığı Balkan ulusçu tarihçileri kadar Balkanlar üzerine yazan batılı yazarlar tarafından da bu geçmişin bir sonucu olarak görülür ve Balkanlar örtülü bir oryantalizmden nasibini alır. Balkanlar beş yüzyılı aşkın bir dönem Anadolu ile aynı siyasi ve yönetsel yapının içinde var olmuş bir coğrafyadır. "Güney Doğu Avrupa" gibi Avrupa merkezli ifadelerle karşın Balkanlar, Türkçe kökenli bir ifade olarak uluslararası literatürde de kabul gören bir adlandırmadır. İçinde barındırdığı etnik, dini ve kültürel farklılıkların hem bir arada yaşama kültürünü hem de bir parçalanmışlık ve çatışma ihtimalini bir araya getirmiş olması, Balkan coğrafyasını dünya tarihi için olduğu kadar ülkemiz için de önemli kılar (Oruç 2011: 236).

Günümüz yüzyılında devletler sert ve yumuşak güçlerini uyum içerisinde birlikte kullandıkları ölçüde başarılı olabilmektedirler. Türkiye, bir zamanlar Osmanlı toprağı olan ve günümüzde bağımsız devletler şeklinde yaşayan Balkanlara karşı sorumluluk hissiyle politikalar üretmede geç kalmamalıdır. Unutulmamalıdır ki, Osmanlıdan miras kalan Balkanlar, günü-

müz Türkiye'si için yumuşak gücünü tesirli olarak kullanabileceği bir coğrafyadır. Türkiye bölgede uygulayacağı değerler politikasıyla özellikle kültürel ve ekonomik alanlarda Balkanlara yaklaşım çabası içerisinde olmalıdır.

Kaynakça

- AKÇAĞ Emine. (2012). "Dünyada ve Türkiye'de kamu Diplomasisi", www.kamudiplomasisi.com, 1-26.
- AKGÜNDÜZ Ahmet; ÖZTÜRK Sait. (1999). Bilinmeyen Osmanlı, İstanbul: Osmanlı Araştırmaları Vakfı.
- ALPARSLAN Şenol, (2008). Bosna'da Türk Kültürünün İzleri, Ankara: Genel Kurmay Ataşe ve Denetleme Başkanlığı yayınları.
- BALAY Refik. (2004). "Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim", Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt: 37, Sayı: 2, 61-82.
- BAYRAKTAR Zülfikar. (2012). "Boşnakça Hırvatça Ve Sırpçadaki Türkçe Kelimelerin Balkan Ortak Halk Kültürü Unsurlarının Oluşumundaki Yeri Üzerine Bazı Tespit Ve Değerlendirmeler", The Balkans File, Motif Academy Folklore journal, İstanbul: 119-127.
- DEDEOĞLU Beril. (2012). "Kamu Diplomasisi ve Akıllı Güç-Beril Dedeoğlu Röportajı", www.ekopolitik.org.
- KAÇMAZOĞLU H. B. (2002). "Doğu Batı Çatışması Açısından Globalleşme", Eğitim Araştırmaları Dergisi, Sayı: 6, 44-55.
- KALIN İbrahim. (2011). "Soft Power and Public Diplomacy in Turkey", Perceptions, Autumn, Volume XVI, Number 3: 5-23.
- KUJUNDŽIĆ Enes. (2001). Narodna Književnost Bošniaka, Zenica.
- NYE Joseph S. (2005). Yumuşak Güç, [Çev. Reyhan İnan Aydın], İstanbul: Elips Kitap.
- ORUÇ Zülküf. (2011). Balkanlarda Osmanlı Mirası ve Ulusçuluk Çerçevesinde Balkan Türklerinin Kimlik ve Yönetim Sorunları Kosova ve Makedonya Örneği, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- XHANARİ Lindita. (2012). "Osmanlı Balkana "Elveda Rumeli" Dedi, Ama Balkandaki Diller Türkçe Kökenli Sözcüklere "Elveda" Demedi.", The Balkans File, Motif Academy Folklore journal, İstanbul: 5-12.